
Redactioneel

De hoofdmoot van deze Over.Werk wordt gevormd door vijftien samenvattingen van **Gepubliceerd arbeidsmarktonderzoek**. In een eerste katern bundelen we vijf studies die aandacht besteden aan *jongeren op de arbeidsmarkt*. Deni Mazrekaj, Kristof De Witte en Sarah Vansteenkiste berekenen het (financieel) rendement van een extra jaar secundaire scholing en van het behalen van een diploma middelbaar onderwijs. Een van de bevindingen is dat de impact van afstuderen op het brutojaarloon het meest uitgesproken is voor TSO-scholieren. Voor de volgende twee bijdragen steken we onze noordelijke landsgrens over. Didier Fouarge, Annemarie Künn-Nelen en Ardi Mommers lichten de literatuur door om te achterhalen hoe arbeidsmarktinformatie de studiekeuze van Nederlandse scholieren beïnvloedt. Ze waarschuwen dat een ideale studiekeuze niet enkel rekening houdt met de arbeidsmarkt perspectieven van vervolgrichtingen, maar ook met de competenties en preferenties van de jongere zelf. Ook Sofie Cabus en Melline Somers maken een analyse van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt in Nederland. Uit een bevraging van werkgevers blijkt dat de mismatch op de Nederlandse arbeidsmarkt de afgelopen twintig jaar sterk is afgenomen. Deze daling is in sterke mate te danken aan de hogere kwalificaties van de jongeren die momenteel op de arbeidsmarkt instromen. De auteurs benadrukken de nood aan verder onderzoek om na te gaan in welke mate on-the-job training heeft bijgedragen – en nog verder kan bijdragen – tot een reductie van de mismatch tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Terug in eigen land zegt slechts de helft van de leerlingen uit de derde graad technisch secundair onderwijs en beroepssecundair onderwijs later een job te willen uitoefenen die aansluit bij de gevolgde studierichting. Dit cijfer maakt duidelijk dat de keuzeoriëntatie bij jongeren beter kan. In een onderzoek naar de preventieve rol van loopbaanleren en loopbaancompetenties

stelt Heidi Knipprath vast dat een krachtige leeromgeving – met aandacht voor de noden van de leerlingen, praktijkervaring en dialoog – de ontwikkeling van loopbaancompetenties kan bevorderen. Vorig jaar verscheen een themanummer van Over.Werk over de jongerengarantie, een Europees, nationaal en regionaal beleidsinstrument om de problematiek van de jeugdwerkloosheid en de NEET-jongeren aan te pakken. Sam Desiere en Ludo Struyven zijn de eersten om de implementatie van de jongerengarantie in Vlaanderen te evalueren. Ze bekijken of de doelgroep voldoende wordt bereikt en ze beklemtonen op basis van enkele casestudies het belang van een vlotte samenwerking tussen lokale actoren.

Vraag en aanbod van arbeid staan centraal in de volgende vier bijdragen. In 2013 spraken de Nederlandse regering en de sociale partners in een sociaal akkoord af om tegen 2026 125 000 banen te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. Luuk Mallee overloopt voor ons de informatie die nodig is om werkzoekenden met een arbeidsbeperking en werkgevers te matchen. Hij beschrijft de verschillende stappen van het matchingproces, bespreekt voor elke stap de beschikbaarheid van arbeidsmarktinformatie en introduceert een ontwikkelprogramma om de ontbrekende info te ontsluiten. Sandra Vriend en Arjan Heyma maken een prognose van de arbeidsparticipatie van ouderen in Nederland. Speciale aandacht gaat uit naar de rol van ontwikkelingen op het vlak van gezondheid op de uittredebeslissingen van ouderen. Hun verwachting is dat jongere cohorten in de periode tot 2030 later zullen uittreden. Deze evolutie zou eerder het gevolg zijn van beleidswijzigingen dan van gezondheidsontwikkelingen bij oudere werknemers. Verschillende verdragen hebben er de laatste decennia voor gezorgd dat grenzen binnen de EU geen belemmering meer vormen voor het

vrij verkeer van goederen, diensten, personen en kapitaal. Komt deze evolutie ook tot uiting op de arbeidsmarkt in het Belgisch-Nederlandse grensgebied? In een Vlaams-Nederlandse copublicatie buigen Daan Goutsmet, Wouter Vanderbiesen, Harry Bierings, Julia Schmitt en Johan van der Valk zich over dit vraagstuk. Aan de hand van een beschrijvende analyse van een reeks kernindicatoren brengen zij de arbeidsmarkt aan weerszijden van de grens in kaart. Afsluitend rapporteren Liesbeth Van Parys en Ludo Struyven over een VIONA-onderzoek naar de rol en impact van de arbeidsbemiddelaar in het nieuwe begeleidingsmodel van VDAB. Centraal staat de vraag hoezeer bemiddelaars in hun dagelijks activeringswerk verschillen in wat ze beslissen en hoe ze omgaan met werkzoekenden. De studie, op basis van een websurvey bij VDAB-medewerkers, peilt behalve naar individuele verklaringen voor verschillen in behandeling ook naar de impact van de organisatorische context.

De volgende twee bijdragen handelen over *arbeidskwaliteit en welzijn*. De sociale partners in de SERV benadrukken al geruime tijd dat langer werken maar kan lukken als jobs voldoende kwaliteitsvol zijn. In dit kader werd vijftien jaar geleden de beleidsterm 'werkbaar werk' gelanceerd. Opvolging gebeurt via de Vlaamse werkbaarheidsmonitor, een driejaarlijkse bevraging bij werknemers en zelfstandige ondernemers. Ria Bourdeaud'hui, Frank Janssens en Stephan Vanderhaeghe bespreken voor ons de bevindingen uit de enquête van 2016 in het licht van de vorige edities. De huidige definitie van burn-out gaat al ruim dertig jaar mee. Hoog tijd voor een update op basis van de vele nieuwe inzichten in deze werkgerelateerde ziekte, zo vinden Steffie Desart, Wilmar Schaufeli en Hans De Witte. In hun artikel presenteren ze een nieuwe definitie van burn-out, geïnspireerd door een reeks diepte-interviews met praktijkexperten. Momenteel werkt de equipe aan een nieuw meetinstrument voor burn-out, in de vorm van een zelfbeoordelingsschaal.

Arbeidsmarktbeleid bundelt twee evaluaties van federale beleidsmaatregelen. Ludo Struyven en Sem Vandekerckhove bestuderen de langetermijneffecten van het stelsel van tijdelijke werkloosheid om economische redenen, hét speerpunt van het Belgische beleid om de financieel-economische crisis het hoofd te bieden. In welke mate beschermd

het stelsel van economische werkloosheid werknemers over een periode van vier jaar voor ontslag of voor andere nadelige arbeidsmarkttransities? Bart Cockx, Muriel Dejemeppe en Bruno Van der Linden gaan iets verder terug in de tijd. Zij becijferen de effecten van een reeks federale beleidsmaatregelen die tussen 2002 en 2006 werden genomen om de werkzaamheid van 55-plussers op te krikken: het Generatiepact, de structurele verlaging van werkgeversbijdragen, het tijdskrediet eindeloopbaan en de verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd voor vrouwen van 63 tot 64 jaar. Algemeen beschouwd hebben deze beleidsacties ofwel een positieve maar tijdelijke invloed, ofwel een geringe of verwaarloosbare impact.

In de rubriek *sociaal-economische thema's* buigen Hylke Vandenbussche, Wouter Simons en William Connell zich over de gevolgen van een meer protectionistisch handelsbeleid van de Verenigde Staten voor de tewerkstelling in België en Europa. De auteurs ontwikkelden een methodologie die de interconnectiviteit van de verschillende economieën in rekening brengt. Het concrete banenverlies voor België zou tot 4000 jobs kunnen oplopen bij een (forse) stijging van het invoertarief van de VS tot 15%. In 1994 startte Europa met de organisatie van grensoverschrijdend sociaal overleg in bedrijven, door middel van zogenaamde Europese Ondernemingsraden (EOR's). Een herschikte richtlijn paste de regelgeving hieromtrent in 2009 aan. Stan De Spiegelaere onderzocht de gevolgen van deze herschikking. Hij stelt vast dat er qua rechtszekerheid duidelijk een stap in de goede richting is gezet, maar dat de aanpassing desondanks niet tot meer en betere Europese Ondernemingsraden heeft geleid.

De katern **Monitoring van de arbeidsmarkt** bundelt twee cijfergerichte bijdragen. Vijf jaar na een eerste studie rond vergrijzingstendenzen op sectorniveau komt Boie Neefs met een update van zijn sectorprojecties. Zet de vergrijzing zich op eenzelfde wijze door? Blijft het aandeel van de 55-plussers stelselmatig oplopen in de sectoren? Of zorgt de geleidelijke uittreding van de babyboomers voor een ommekeer? Het artikel licht het geactualiseerde projectiemodel toe en schetst het vergrijzingsverhaal in de verschillende sectoren. Sinds 2007 zet het Steunpunt Werk sterk in op de ontwikkeling van de Vlaamse Arbeidsrekening, een raamwerk voor de

integratie van arbeidsmarktstatistieken. Ter gelegenheid van de tiende verjaardag van dit monitoringinstrument geeft Wouter Vanderbiesen een overzicht van de arbeidsmarktpositie van Vlaamse steden en gemeenten. Een clusteranalyse rangschikt de Vlaamse gemeenten in vijf groepen. Vooral (kleinere) gemeenten in Oost- en West-Vlaanderen maken de wacht uit in het koppeloton.

De discussie over zin of onzin van kortere werkweken is recent opnieuw opgelaaid. In **Open debat** geven we daarom een forum aan de Denktank Minerva voor een opiniestuk over collectieve arbeidsduurverkorting. Stan De Spiegelaere, Olivier

Pintelon en Sacha Dierckx overlopen enkele oude en nieuw motieven pro arbeidsduurvermindering, alsook de belangrijkste parameters in het vormgeven van zo een kortere werkweek. Vervolgens staan ze stil bij enkele (minder bekende) praktijkvoorbeelden. Als deze experimenten ons iets leren, is het dat de 'details' vaak cruciaal zijn. De auteurs besluiten dat goede overdachte en slim uitgewerkte systemen van arbeidsduurverkorting zeker hun plaats verdienen tussen andere arbeidsmarktbeleidsinstrumenten.

Veel leesplezier!
Het redactieteam